

הגילוי הנפלא של ה"שפת אמת"

אהרן אוהב שלום נפטר בראש חודש אב תיקון לשנאת חנם שהחריבה את בית מקדשנו

גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל". ופירש רש"י: "כל בית ישראל, האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן ורודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו". וכן שנינו במשנה (אבות פ"א מ"ב): "הלל אומר, הוי מתלמידי של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

עוד זאת ידוע מה ששנינו בגמרא (ברכות ז:): "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן". הרי שיש בכוחם של צדיקים להגן על ישראל גם אחרי פטירתם. וכן מצינו בגמרא (סוטה יד:): "מפני מה נקבר משה אצל בית פעור, כדי לכפר על מעשה פעור". וכתבו התוספות (שם): "ומדרש אגדה בכל שנה ושנה בעת שחטאו ישראל בבנות מואב, באותו פרק בית פעור עולה למעלה כדי לקטרג ולהזכיר עון, וכשהוא רואה קברו של משה חוזר ושוקע".

מעתה אומר ה"שפת אמת" כי מטעם זה סיבב הקב"ה, שאהרן הכהן נסתלק מן העולם הזה דוקא בראש חודש אב, כדי שישפיע לנו מעולם העליון ללכת בדרכו להיות: "אוהב שלום ורודף שלום", ועל ידי זה נזכה לתקן הפגם החמור של שנאת חנם שגרמה לחורבן בית המקדש בחודש זה, והנה הדברים בלשון קדשו:

"והנה משה ואהרן שבחר בהם הקב"ה הם מאירין לעולם לבני ישראל בכל הדורות, כמו שאמרו (ברכות ז:): גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, ונחלתם לעולם תהיה, ומיתת אהרן כתיב בתורה ויעל כו' בראש חודש אב, כדי שזכותו יעמוד לנו בזה הזמן השפל, כענין דאיתא (סוטה יד:): ובתוספות שם בשם מדרש אגדה (במשה רבינו ע"ה שנקבר מול בית פעור, להגן בזה המקום השפל מכל המקומות, כן הוכן אהרן להגן בזה החודש, ובזכותו נזכה לבנין בית המקדש, כי בית המקדש נחרב על ידי שנאת חנם, ואהרן הוא היפוך זה לגמרי שרודף שלום ואהבה, לכן היה הוא יסוד בית המקדש".

לפי דרכם, ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע נדרשים לכל חפץ].

הפרט השני הוא מה שסיפר לנו הכתוב כאן באיזה יום בחודש נפטר אהרן: "בחודש החמישי באחד לחודש", כלומר בראש חודש אב שהוא החודש החמישי מחודש ניסן ראש החדשים, וכן מבואר בגמרא (ר"ה ב:): כי מה שכתב כאן: "בחודש החמישי" הכוונה על חודש אב. וכן מבואר בשלחן ערוך (או"ח סימן תקפ סעיף ב) בסדר הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו: "באחד באב מת אהרן".

הנה כי כן מוטלת עלינו חובת הביאור, מדוע המתין הכתוב לספר לנו על היום שבו נפטר אהרן דוקא בפרשתנו ולא בפרשת חקת. זאת ועוד, ראוי לבאר עצם החידוש שהזכירה התורה יום פטירתו של אהרן הכהן, מה שלא מצינו דבר זה בכל התורה כולה אפילו אצל האבות הקדושים ומשה רבינו, שישגלה לנו הכתוב בפירושו באיזה יום בחודש נפטר.

אהרן נפטר בחודש אב שבו נחרב בית המקדש

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה, על פי מה שמצינו ביאור נפלא במשנתו הטהורה של ה"שפת אמת" בפרשתנו (שנת תרנ"ט ד"ה כתיב), הטעם שסיבב הקב"ה שאהרן הכהן נפטר דוקא בראש חודש אב, כי בחודש אב נחרב בית המקדש השני בגלל שנאת חנם כמבואר בגמרא (יומא ט:):

"מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ומצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים".

והנה מקרא מלא דיבר הכתוב בפרשת חקת (במדבר כ ט:): "ויראו כל העדה כי

בפרשתנו פרשת מסעי (במדבר לג א): "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן". כאן מתחיל הכתוב לפרט את כל מ"ב המסעות שנסעו בהם ישראל, מאז שיצאו מצרים עד שהגיעו לגבול ארץ ישראל. בדרך כלל אין הכתוב מפרט את כל מה שהיה באותם המסעות אלא בקיצור: "ויסעו" ו"יחנו".

דבר זה בולט מאד במסע למדבר סיני (שם טו): "ויסעו מרפידיים ויחנו במדבר סיני", ולא טרח הכתוב להזכיר כלל את המעמד הנכבד של מתן תורה במדבר סיני, כי סמך על מה שכבר כתוב בפרשת יתרו. הנה כי כן מה גדול הוא הפלא שהמצב משתנה כאשר הכתוב מתאר המסע מקדש להור ההר (שם לז):

"ויסעו מקדש ויחנו בהר הקצה ארץ אדום, ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה', וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי באחד לחודש, ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במותו בהר ההר".

וצריך ביאור מדוע בחר הקב"ה נותן התורה, לספר לנו שוב על פטירתו של אהרן הכהן בהור ההר, למרות שהכתוב כבר סיפר לנו על כך בפרטות רק לפני חמש פרשיות בפרשת חקת (במדבר כ כח): "וימת אהרן שם בראש ההר וירד משה ואלעזר מן ההר, ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל".

עוד ראוי להתבונן במה שהוסיף הכתוב לספר לנו כאן שני פרטים על פטירתו של אהרן שלא נזכרו בפרשת חקת, הפרט הראשון הוא: "ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה'", ופירש רש"י: "על פי ה', מלמד שמת בנשיקה". וצריך ביאור מדוע לא הזכיר הכתוב ענין זה בפרשת חקת, [וכבר הרגישו בכך הרבינו בחיי בפרשת חקת (במדבר כ כח) והשל"ה הקדוש (מסכת תענית פרק תורה אור אות קכד) ותירצו

כל ראש חודש אב מתעורר הבכי של כל ישראל על אהרן

ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים, על פי מה שכבר הבאנו מקרא שכתוב בפרשת חקת: "ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל". ופירש רש"י: "כל בית ישראל, האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו".

נמצא לפי זה כי בראש חודש אב בכו כל בית ישראל, על פטירתו של אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, ועל ידי זה נקבע לדורות עולם, שבכל ראש חודש אב יבכו כל בית ישראל על הסתלקותו של אהרן הכהן ביום זה, ולא רק על אהרן עצמו אלא גם על מדתו: "אוהב שלום ורודף שלום" שנסתלקה מן העולם, ועל ידי זה נכשלנו בשנאת חנם שהחריבה את בית מקדשנו, ואם נתעורר בתשובה ללכת בדרכו של אהרן לאהוב את כל אחד מישראל יבנה בית המקדש השלישי במהרה בימינו.

מעתה הרחיב לנו ה' להבין מה שבחר הכתוב להזכיר יום פטירתו של אהרן דוקא בפרשת מסעי, כי ברוב השנים שבת פרשת מסעי הוא, או שבת ראש חודש אב עצמו או שבת שמברכים בו חודש אב, [מלבד כאשר תשעה באב חל בשבת שאז שבת פרשת מסעי הוא ביום ב' אב, אבל גם אז חל ראש חודש אב בשבוע של פרשת מסעי].

נמצא כי בשבת פרשת מסעי אנו עושים הכנה לקראת ראש חודש אב יום הילולא של אהרן הכהן, על כן בחר הקב"ה להזכיר דוקא בפרשה זו כי פטירתו של אהרן היתה בראש חודש אב, כדי שנשכיל להבין מזה ללכת בדרכי כל בית ישראל, שבכו ביום זה על פטירתו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, ועל ידי זה נתעורר לתקן הפגם של שנאת חנם שגרמה לחורבן בית המקדש.

יומתק לפרש בה מה שלמדנו תחיית המתים מאהרן כמבואר בגמרא (סנהדרין צ:): "מנין לתחיית המתים מן התורה, שנאמר (במדבר יח כח) ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן, וכי אהרן לעולם קיים, והלא לא נכנס לארץ ישראל שנותנין לו תרומה, אלא מלמד שעתיד לחיות וישראל נותנין לו תרומה, מכאן לתחיית המתים מן התורה". וידוע כלל גדול שאין זה במקרה שבחר הקב"ה לרמוז על תחיית המתים מאהרן הכהן.

אלא שבכך רמז לנו הקב"ה, שאם נרצה לקרב את הגאולה השלימה שאז נזכה לתחיית המתים, עלינו לתת להקב"ה כביכול

שפת אמת: אהרן "אוהב שלום" נסתלק מן העולם בר"ח אב, כדי לתקן שנאת חנם שהיא סיבת החורבן

"ויבכו אותו כל בית ישראל" - בר"ח אב,

ומאז נקבע לדורות עולם לבכות ביום זה על סילוק השלום מישראל

נפש החיים: "ויפח באפיו נשמת חיים",

אם כן שורש נשמות ישראל נשאר תמיד בפיו של הקב"ה כביכול

"קוב"ה אורייתא וישראל חד",

כי שורש התורה ושורש נשמות ישראל הם בפיו של הקב"ה כביכול

אחרי ברכת הלבנה "שלום עליכם", כדי לתקן בכך קטרוג הלבנה שהיה היפך השלום ועל ידי זה נתמעט אורה, ועל ידי השלום יתוקן הפגם ותהיה שוב אור הלבנה כאור החמה.

והנה מבואר ב"תורת משה" לרבינו החתם סופר (פרשת בראשית ד"ה את שני המאורות) כי לפני מיעוט הלבנה היה לה אור מעצמה, ולא היתה צריכה לקבל מאור השמש, ואחרי מיעוט הלבנה אין לה אור מעצמה כי אם ממה שמקבלת מאור השמש. נמצא כי לולי מיעוט הירח לא היה קיים המושג של ראש חודש, שהרי הלבנה היה לה אז אור מעצמה כל השנה, ובכל ראש חודש כאשר מתחדש אור הלבנה מחמת קבלתה מאור השמש, אנו נזכרים בפגם של הקטרוג שגרם למיעוט הלבנה שלא יהיה לה אור מעצמה, ומזה נשכיל להבין החובה המוטלת עלינו להידבק במדת השלום.

מעתה יתבאר מה שסיבב הקב"ה שאהרן הכהן נפטר בראש חודש אב, כדי לעורר אותנו מצד עצם היום - ראש חודש לזכור קטרוג הלבנה שגרם לה לאבד את אורה, זאת ועוד שנתאבל על פטירתו של אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, ועל פי שנים עדים מיתתו של אהרן וראש חודש יקום דבר, לתקן הפגם של שנאת חנם שגרם לחורבן בית המקדש.

"תורת אמת היתה בפיהו"

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להרחיב קצת בקדושתו של אהרן לרגל יום ההילולא שלו בראש חודש אב, על פי מה ששינוי במשנה שכבר הבאנו (אבות פ"א מ"ב): "הלל אומר, הוי מתלמידיי של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". וצריך ביאור דקדוק הלשון של הלל הנשיא: "ומקרבן לתורה" ולא אמר: "ומקרבן

תרומה לה', את מדתו של אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום. וזהו רמז הפסוק: "ונתתם ממנו את תרומת ה'", ומפרש איזה תרומה, "לאהרן הכהן", מדתו של אהרן הכהן אהבת ישראל, ועל ידי זה תזכו לתחיית המתים שאז תתנו גם פשוטו כמשמעו תרומה לאהרן הכהן.

מדוע נפטר אהרן דוקא בראש חודש

אלא שלפי דברי ה"שפת אמת" עדיין צריך ביאור, מדוע נפטר אהרן דוקא בראש חודש אב ולא בתשעה באב עצמו שבו נחרב בית המקדש, ובפשטות הטעם לכך הוא כי מראש חודש אב מתחילים תשעת הימים עד תשעה באב שבהם צריך להתאבל יותר על החורבן, כמבואר בשלחן ערוך (או"ח סימן תקנא סעיף א): "משנכנס אב ממעטין בשמחה".

אולם יש לומר בזה פרפרת נאה על פי מה ששינוי בגמרא (יומא כג.): "הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין... עליהן הכתוב אומר (שופטים ה לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". וכתבו בעלי תוספות על התורה (פרשת בראשית) בלשון קדשם על הפסוק (בראשית א טז):

"ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים, רבותינו דרשו (חולים ס:): בתחילה נבראו שנים בגדולה, וקטרוג הלבנה ונתמעטה, והשמש עמד בגדולתו, לפי ששמע חרפתו ולא השיב, והיינו דאמרינן הנעלבין ואינן עולבין שומעים חרפתם ואינן משיבין, עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, כשמש ששמע חרפתו ולא השיב ונתגדל על ידי כן".

על פי האמור מביא ה"בני יששכר" (מאמר ד אות ב) בשם האריז"ל (שער הכוונות ליל מוצאי שבת דף ס טור ב), הטעם שאומרים

בהמשך דבריו הוא מבאר, כי השורש של נשמות ישראל נשאר תמיד למעלה כביכול בפיו של הקב"ה, ומה שירד מהנשמה למטה להתלבש בגוף האדם הם רק ניצוצי אורות:

"אמנם בחינת הנשמה היא הנשימה עצמה, שפנימיות עצמותה מסתתרת בעולם, ומקורה ברוך כביכול בתוך נשימת פיו יתברך שמו, שאין עצמות מהותה נכנסת כלל בתוך גוף האדם... רק בהירות ניצוצי אור מתנוצצים ממנה על ראש האדם הזוכה אליה, כל אחד לפי מדרגתו ולפום שיעורא דיליה".

"כי ה' יתן חכמה מפיו דעת תבונה"

על פי יסוד זה הוא מבאר (שם פרק טז) מאמר פלא במדרש (שמו"ר מא ג): "ויתן אל משה, הדא הוא דכתיב (משלי ב ו) כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה... למה הדבר דומה, לעשיר שהיה לו בן, בא בנו מבית הספר מצא תמחוי לפני אביו, נטל אביו חתיכה אחת ונתנה לו, מה עשה בנו, אמר לו איני מבקש אלא מזה שבתוך פוך, מה עשה נתנו לו, ולמה על שהיה מחבבו נתן לו מתוך פיו, הוי כי ה' יתן חכמה, וכל מי שהוא מחבבו יותר מפיו דעת ותבונה".

ומבאר ה"נפש החיים" כוונת המדרש: "שבקשת הבן יקיר להשיג, שיושפע בו מניצוצי אור בחינת הנשמה, אשר מקורה נעלמה בנשימת פיו יתברך שמו. ורמזו עוד בלשונם הקדוש, שהמשילו לתינוק הבא מבית הספר דוקא, הודיעו נאמנה שאין מבוא בעולם להשיג בחינת ניצוצי אור הנשמה, אם לא על ידי העסק והעיון והתבוננות בתורה הקדושה בקדושה, כי שניהם ממקור אחד באים כידוע למבין".

ביאור דבריו הקדושים, כי כמו ששורש נשמות ישראל הוא מפיו יתברך בבחינת: "ויפח באפיו נשמת חיים", כן שורש כל התורה הוא בפיו של הקב"ה, שמשם יצא הדיבור לישראל במתן תורה, כמו שכתוב (שמות כ א): "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר", ומזה נשכיל להבין כי אדם שרוצה להמשיך ניצוצי אור משורש הנשמה שטמון בפיו של הקב"ה, הרי הוא צריך להידבק בעסק התורה ששורשה גם כן בפיו של הקב"ה, ועל ידי זה הוא זוכה להמשיך משם ניצוצי אור גם לנשמתו.

וזוהו ביאור המדרש (שמו"ר מא ג): "בשעה שעמדו ישראל על הר סיני לקבל את התורה, היו מבקשים לשמוע הדברות מפי הקב"ה... כמו שכתוב (שיר השירים א ב) ישקני מנשיקות פיהו". ומבאר ה"נפש החיים"

על ידי אהבת ישראל זוכים להתדבק עם פה הקב"ה
שנשמות ישראל הן שם: "כאיש אחד בלב אחד"

בזכות אהבת ישראל זוכים ללמוד תורה מפיו של הקב"ה,

שהיא שורש נשמות ישראל ושורש כל התורה

כאשר יש ח"ו פירוד ומחלוקת בין ישראל,

הם מתרחקים מפיו של הקב"ה ששם כל ישראל הם באחדות

אהרן הכהן נסתלק "על פי ה'" במיתת נשיקה,

כי זכה לחבר את פיהם של ישראל עם פיו של הקב"ה

תפילתו כלולה מכל תפילות ישראל, ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי, ובפרט אהבת החברים העוסקים בתורה ביחד, צריך כל אחד ואחד לכלול עצמו כאלו הוא אבר אחד מן החברים שלו".

שורש נשמות ישראל בפיו של הקב"ה כביכול

כדי ליישב כל זה נקדים הקדמה יקרה מכל הראשונים והאחרונים, כי שורש נשמות ישראל הוא כביכול בפיו של הקב"ה שמשם נפח בתוך האדם נשמת חיים, כמו שכתוב (בראשית ב ז): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה". הגם שהקב"ה אינו גוף ולא ישיגו אותו משיגי הגוף, עם כל זאת הוא על דרך משל לכוחות עליונים שהקב"ה מתלבש בהם.

וכן מצינו בתורה כינויי גוף על הקב"ה כביכול (שמות ט ג): "הנה יד ה' הויה במקנך", וכן (דברים יא יב): "עיני ה' אלקיך בה", וכן (זכריה ד י): "עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ", וכן כתוב (ישעיה סו א): "כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי". וכבר האריך בזה בשל"ה הקדוש (תולדות אדם בית נאמן אות ג) בשם "שערי אורה" (שער א) שכל הכינויים הללו, הם צינורות השפע וכוחות הקדושה שנמשלים לאיברי הגוף, שהקב"ה מתלבש בהם כדי להשפיע לעולם הזה.

בענין זה מצינו דברים נפלאים ב"נפש החיים" להגה"ק רבי חיים מוולאז'ין זי"ע (שער א פרק טו), ונביא קצת מלשון קדשו השייך לענינו: "אמנם הענין שנקראת [הנשמה] בלשון נשימה, אין הכוונה בחינת נשימת האדם, אלא כביכול נשימת פיו יתברך שמו, כמו שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים".

למקום". זאת ועוד, מהו הקשר בין היותו: "אוהב שלום ורודף שלום" לבין מה שהיה "מקרבן לתורה".

ובאמת כבר מצינו בדברי הנביא שדיבר בשבחו של אהרן, וקשר בין מדת השלום שלו לכוח התורה שהשפיע לישראל (מלאכי ב ו): "תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו, בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון, כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא". ומבואר בגמרא (סנהדרין ו:) שנתכוון על אהרן הכהן. אולם גם שם צריך ביאור מהו הקשר בין: "בשלום ובמישור הלך אתי", עם מה שהשפיע תורה לישראל: "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו".

עוד זאת ראוי לבאר ברוח הימים הללו, שאנו עוסקים בתיקון הפגם של שנאת חנם שהחריבה את בית מקדשנו, מדוע באמת המצוה של אהבת ישראל היא יסוד כל התורה, כמו שכתוב (ויקרא יט יח): "ואהבת לרעך כמוך אני ה'". והביא רש"י בשם התורת כהנים: "אמר רבי עקיבא, זה כלל גדול בתורה". וכן מצינו בגמרא (שבת לא.) שאמר הלל לאותו גר שביקש ללמוד כל התורה כולה על רגל אחת: "דעלך סני לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא זיל גמור". וצריך ביאור מדוע אי אפשר לזכות לתורה רק על ידי אהבת ישראל.

וכבר הזהיר על כך רבינו האריז"ל ב"שער הכוונות" (דרושי ברכת השחר) לקבל על עצמו אהבת ישראל לפני התפלה ובשעת עסק התורה:

"קודם שהאדם יסדר תפילתו בבית הכנסת מפרשת העקידה ואילך, צריך שיקבל עליו מצות ואהבת לרעך כמוך, ויכוין לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו, כי על ידי זה תעלה

"ישקנו מנשיקות פיהו" מפה הקב"ה לפיהם של ישראל

חשבתי דרכי לבאר בזה דברי הנביא מלאכי שדיבר בשבחו של אהרן: "תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו", על פי מה שמצינו ביאור נפלא בדברי הגר"א בפירושו על שיר השירים בפסוק (שם א א): "ישקנו מנשיקות פיהו", ופירש רש"י שהכוונה בזה מפה של הקב"ה לפיהם של ישראל.

וביאר הגר"א כי תיבת "פיה" באות ה' היא לשון נקבה, ואילו תיבת "פיו" באות ו' היא לשון זכר, וכאן נאמר: "פיהו" עם אות ה' ואות ו' גם יחד, הרי זה רמז על התחברות הפה של הקב"ה שהוא בבחינת זכר המשפיע, עם פיהם של ישראל שהם בבחינת נקבה המקבלת. ולפי האמור הביאור בזה, שכנסת ישראל מבקשת מהקב"ה: "ישקנו מנשיקות פיהו", שיחבר את פיו עם פיהם, כלומר בשעה שעוסקים בתורה בפיהם יזכו לקבל השגות התורה מהקול גדול ולא פסק היוצא מפיו יתברך.

הנה כי כן זהו שאמר הנביא: "תורת אמת היתה בפיהו", שזכה לחבר את הפה של הקב"ה כביכול עם פיהם של ישראל, שיחוד זה נרמזו בתיבת "פיהו" באות ה' ובאות ו', "ועולה לא נמצא בשפתיו", ומפרש והולך איך זכה לקרב את ישראל לפה של הקב"ה, "בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעוון", שהיה אוהב שלום ורודף שלום, ועל ידי זה קירבם לשורש התורה בפיו יתברך, "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" – "מפיהו" דייקא, כי זכה לחבר את פה של ישראל עם פיו של הקב"ה, "כי מלאך ה' צבאות הוא".

מעתה ירווח לנו להבין מה שגילה לנו הכתוב דוקא כאן בפרשת מסעי: "ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה'", ופירש רש"י: "על פי ה', מלמד שמת בנשיקה". כי מאחר שהכתוב חזר לספר כאן על פטירתו של אהרן, כדי ללמדנו ללכת בדרכו להיות: "אוהב שלום ורודף שלום", כי על ידי זה אנו מתחברים לשורש התורה בפיו של הקב"ה, לכן גילה לנו הקב"ה כאן שאהרן נסתלק "בנשיקה" בבחינת: "ישקני מנשיקות פיהו", על שזכה לחבר את פיו של הקב"ה עם פיהם של ישראל.

לנו מאותו קול גדול שלא פסק טעמים חדשים בתורה.

נמצינו למדים מזה כי אם רוצה האדם להשיג השגות התורה, הרי הוא צריך לעלות עד לשורש התורה בפיו של הקב"ה, שמשם ממציא לנו הקב"ה בכל יום טעמים חדשים בבחינת: "קול גדול ולא יסף" – ולא פסק, והנה שם בפיו של הקב"ה הרי הוא גם כן שורש כל נשמות ישראל באחדות גדולה, אלא שאחרי שירדו ניצוצי אור משורש הנשמות ונתלבשו בגופם החומרי של בני אדם הם נפרדים זה מזה.

על פי האמור נשכיל להבין דברי האריז"ל הנ"ל, מדוע זה כל כך חשוב להתדבק באהבת ישראל לפני עסק התורה וקיום המצוות, כי על ידי אהבת ישראל באחדות גדולה, מתעלים לשורש נשמות ישראל שבפיו יתברך שמשם נפח באדם נשמת חיים, ועל ידי זה זוכים להמשיך השגות התורה מהקול גדול שיוצא מפיו יתברך בלי הפסקה.

נפלא להבין בזה מה שמצינו במתן תורה (שמות יט ב): "ויחן שם ישראל נגד ההר". ופירש רש"י בשם המכילתא: "כאיש אחד בלב אחד". לפי האמור הביאור בזה, כי לפני שקיבלו ישראל את התורה מפיו של הקב"ה אשר משם יצא הדיבור לכל ישראל, היו צריכים להתאחד: "כאיש אחד בלב אחד", כי על ידי זה נתעלו עד לשורש כל השרשים בפיו יתברך שמו וזכו לקבל משם את התורה.

והנה מכלל הן אתה שומע לאו, כי על ידי שיש ח"ו פירוד ושנאת חנם בין איש לרעהו, הרי הם מתרחקים משורש הנשמות בפיו יתברך, וכתוצאה מכך הם מתרחקים גם כן משורש התורה בפיו יתברך. וזהו שאמר התנא רבי עקיבא בגודל חכמתו: "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה".

מעתה יאירו עינינו להבין דקדוק הלשון של הלל הנשיא: "הוי מתלמידי של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". נתכוון לומר בזה כי מחמת שהיה אוהב שלום ורודף שלום בין איש לרעהו, הנה על ידי זה היה "מקרבן לתורה" – שקירב אותם לשורש התורה שבפיו יתברך, ששם הוא שורש נשמות ישראל כאיש אחד בלב אחד.

הכוונה בזה: "שבעת המעמד המקודש זכו כולם שהיה חופף ומאיר עליהם, זיו ניצוצי זהר בחינת הנשמה מנשימת פיו יתברך כביכול".

על פי כל האמור הוא מוסיף (שם בהג"ה) רעיון נשגב, לבאר מאמר הזוהר הקדוש (פרשת אחרי עג): "ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא, קוב"ה אורייתא וישראל". כי מאחר ששורש התורה הוא בפיו של הקב"ה, שמשם יצאו דיבורי התורה לישראל, וגם שורש נשמות ישראל הוא בפיו של הקב"ה ככתוב: "ויפח באפיו נשמת חיים", נמצא כי בפיו של הקב"ה קשורים יחד "קוב"ה אורייתא וישראל", והחוט המשולש לא במהרה ינתק. אלו תוכן דבריו הקדושים.

יומתק לפרש בזה מקרא שכתוב (דברים ח ג): "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". שלא נטעה לחשוב כי אחרי שברא הקב"ה את האדם ונפח באפו נשמת חיים, הוא כבר חי מתקיים מעצמו מאכילת לחם, אלא "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", קיום האדם הוא ממה שהקב"ה ממשיך לו בכל רגע חיות חדשה משורש כל הנשמות שבפיו, ועל זה נאמר (נחמיה ט ו): "ואתה מחיה את כולם" – "מחיה" בלשון הוה, שממשיך לו תמיד חיות חדשה.

שורש השגות התורה בפיו של הקב"ה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר, מדוע אהבת ישראל היא שורש כל התורה כולה, על פי מה שכתב הט"ז (או"ח סי' מז ס"ק ה): "ונראה לי עוד שתקנו לחתום [ברכת התורה] 'נותן התורה שיש במשמעותו לשון הוה, ולא 'נותן' בלשון עבר, אלא הכוונה שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, דהיינו שאנו עוסקים בה וממציא לנו הוא יתברך בה טעמים חדשים".

ביאור דבריו הקדושים על פי מה שכתוב בפרשת ואתחנן (דברים ה יט): "את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף". ופירש רש"י כפירוש התרגום: "קל רב ולא פסק". כי דיבורו של הקב"ה הוא נצחי ותמידי ואינו נפסק לרגע, הנה כי כן על זה אנו מברכים: "נותן התורה" בלשון הוה, שהקב"ה ממציא